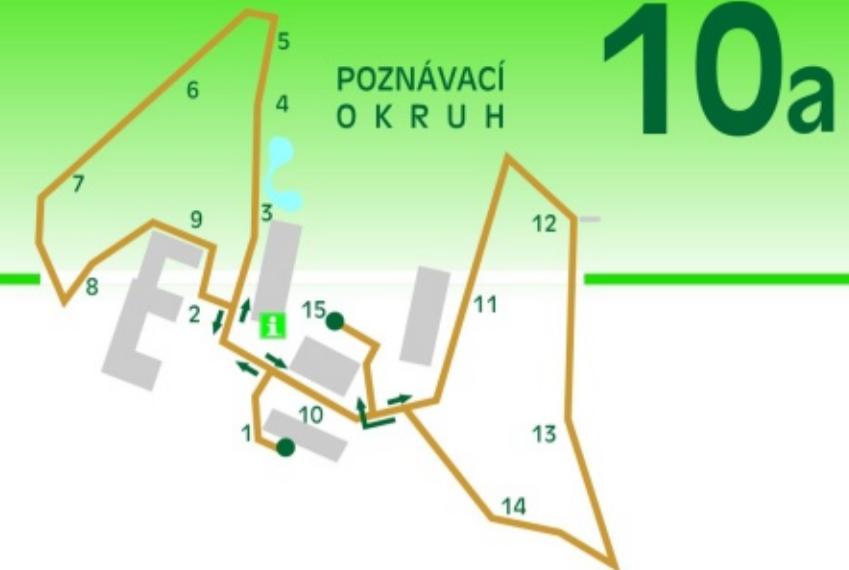

ARBORETUM ŽAMPACH

PABUK, BUKOVEC (NOTHOFAGUS)

Čeleď: Bukovité (Fagaceae)
Řád: Bukotvaré (Fagales)

PABUK ANTARKTICKÝ
květy
Arboretum Žampach

PABUK ANTARKTICKÝ
Arboretum Žampach

Pabuky jsou dřeviny, se kterými nemáme možnost se setkat ve volné přírodě severní polokoule a které ani v parcích a zahradách střední Evropy nepatří mezi příliš často pěstované. Přirozeně se tyto dřeviny vyskytují pouze v nejjižnější části Jižní Ameriky, Austrálii, Tasmání, Novém Zélandu, Nové Guinei a Nové Kaledonii. Pabuky jsou na jižní polokouli obdobou buku (*Fagus sp.*) rostoucí na polokouli severní (buky přirozeně rozšířené v mírném pásmu Evropy, Asie a Severní Ameriky). V podstatě se jedná o dva zástupce čeledi bukovitých, kteří se v různých geografických oblastech nazývají nahrazují.

Rod pabuk zahrnuje okolo 35 druhů stálezelených nebo opadavých stromů a keřů, s celokrajními až pilovitými listy povětšinou menších rozměrů (maximálně 10 cm dlouhé). Květy jednopohlavné, drobné, nenápadné. Plody jsou ploché nebo trojhranné nažky usazené po 2-7 v laločnaté číšce.

V arboretu je možné si prohlédnout **pabuk antarktický** (*N. antarctica*), který vytváří přirozené lesní porosty v Jižní Argentině a Jižním Chile až po Ohňovou zemi. V domovině dosahuje obvykle výšky 10 - 25 m, v horských polohách roste v podobě zakrslých porostů připomínajících naši borovici kleč. Na našich podmírkách tvoří většinou řídký, malebný, 3 - 5 m vysoký keř trochu stružejšího vzhledu. Nezaměnitelné listy se zvlněnými okraji jsou lesklé, hustě nahloučené, jednoduché, mělce ialočnaté, pilovité, zprohýbané (jako by pomačkané), 2-4,5 cm dlouhé, středně zelené, na povrchu s lepkavou nasládečkou vonící voskovou vrstvou. Postranní větvičky se zajímavě větví do jedné roviny a jejich struktura bývá někdy přirovnávána k tvaru "rybí kosti". Borka je zdobena typickými bílými lenticelami ve tvaru vodorovných čárk. Při rašení během dubna nás překvapí výjimečnou balzámovou vůni, v podzimu žlutou barvou listů a v zimě zájalyvým, někdy až pitoreskním tvarem pokroucených kmínků a spodních větví.

Pabuk se pro svou teplomilnost sice u nás nikdy nestane základní kultivarem, ale v teplých polohách může zpestřit třeba vřesoviště, bude se dobré vyjmout jako nezvyklá solitera, lze využít v řídkých skupinách a může být dokonce použita i do stříhaného živého plotu, nebo také jako součást mobilní zeleně. Některé malolisté druhy nacházejí uplatnění též jako vhodný rostlinný materiál pro pěstování bonsai.

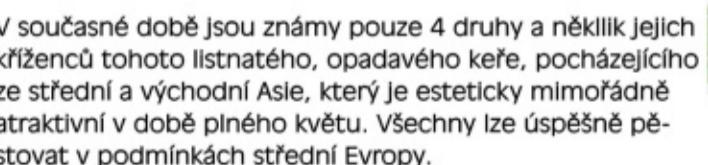
V arboretu byl také vysazén druh **Nothofagus procera**, který se odlišuje také tvarem listu.

Nothofagus procera
list

HROZNOVEC (EXOCHORDA)

Čeleď: Růžovité (Rosaceae)
Řád: Růžotvaré (Rosales)

HROZNOVEC HROZNATÝ
Arboretum Žampach

V současné době jsou známy pouze 4 druhy a několik jejich kříženců tohoto listnatého, opadavého keře, pocházejícího ze střední a východní Asie, který je esteticky mimořádně atraktivní v době plného květu. Všechny lze úspěšně pěstovat v podmírkách střední Evropy.

Jsou to rozložité, vzdružně stavěné, až 5 m vysoké keře, mimo dobu květu celkem nenápadného vzhledu. Pro zdarný růst, utváření svého typického habitu a bohaté kvetení vyžadují spodku rostliny. Svým vzhledem jsou arálle vhodné zejména k moderní architektuře.

důj dostatek prostoru a slunné místo. Květenství (hrozny) se utvářejí pouze na vrcholech výhonů (tzv. koncová květenství), jsou několik centimetrů dlouhá a nesou podle druhu hroznovce 4 - 10 květů. Krásná kulovitá poupatá se v květnu až červnu postupně proměňuje v záplavu nádherných 2 - 5 cm velkých, bílých, jednoduchých květů, které na první pohled připomínají květy muchovníku (*Amelanchier sp.*), s nimiž však hroznovce nejsou ani vzdáleně příbuznou. Po odkvetu se květenství přeměňuje v zajímavá hroznovitá plodenství, vytrvávající na keři po celou zimu (vzhledem připomínají plodenství pustorylu - *Philadelphus sp.*). Namísto květů nesou až 2 cm velké, pětihranné dřevnaté tobolky, z nichž se štěrbinami uvolňují krídlatá semena.

Tyto dřeviny jsou typickým příkladem keřových soliter - díky svému habitu, vzrůstu a výraznému sezónnímu estetickému účinku v sadových úpravách nejlépe vynikají jako osamoceně rostoucí jedinci. V arboretu naleznete **hroznovec pilolistý** (*E. serratifolia*) původem z Mandžuská a Korei (listy v horní polovině ostře pilovité) a **hroznovec hroznatý** (*E. Racemosa*) (listy převážně celokrajné, v horní polovině jen zřídka pilovité) původem východní Číny.

ARÁLIE ŠTÍHLÁ 'Aureovariegata'
Arboretum Žampach

HROZNOVEC HROZNATÝ
plody

ARÁLIE ŠTÍHLÁ (ARALIA ELATA)

Čeleď: Aralkovité (Araliaceae)
Řád: Dřinotvaré (Cornales)

ARÁLIE ŠTÍHLÁ
detail květenství
Arboretum Žampach

Rod arálie zahrnuje asi 35 druhů opadavých keřů až stromů (nebo i bylin) výrazně exotického vzhledu rozšířených většinou v tropických oblastech Asie, Severní Ameriky a Austrálie.

V našich zeměpisných polohách je nejčastěji zastoupeným druhem **arálie štíhlá** (*Aralia elata*), původem z východní Asie. Tento řídký, nápadně vzpřímený, vysílající keř dorůstá až 5m. Jeho odsponu holé větve, které mají nápadně širokou dřeň, jsou porostlé tlustými ostny. Tvoří velké množství kořenových výmladků. Největší ozdobou arálie jsou listy, u tohoto druhu dlouhé až 80 (110) cm, složené, 2x zpeřené, listy jemně hustě pilovité, většinou bez ostnů. Velmi dekorativní jsou arálie také v srpu, kdy se objevují její široké deštníkovité, velké polo-kulovité latové květenství (dl. 30 - 45 cm), složená z drobných žlutobílých květků. Plody jsou drobné (0,5-0,6 cm) černé bobulovité peckovice.

V parcích arboreta Žampach je možné si prohlédnout Její ojediněle pestrované kultivary '*Aureovariegata*' a '*Variegata*' se žlutavě a bělavě pestřími listy.

Kromě tohoto druhu jsou v parcích arboreta Žampach zaostoupeny ještě další dva druhy, a to:

Arálie čínská (*Aralia chinensis*), která dorůstá 2 - 6 m, listy má menší (40 - 80 cm), avšak více ostnité, jemně pilovité, květy bílé 25 - 40 cm dlouhé a plody pouze 0,2 - 0,3 cm. Významná je zejména svými tonizujícími účinky. Do našeho parku byla dovezena z arboreta Bílá Lhota u Olomouce.

Severoamerickým druhem rostoucím zejména na březích řek, který je výrazně vyšší (5-10 i 15 m) s větvermi i kmínky silně ostnatým je **arálie ostnitá** (*Aralia spinosa*). Listy má podobně jako předešlý druh 40 - 80 cm dlouhé, květy bělavé menší 20 - 35 cm, plody 0,6 cm.

Arálie vyžaduje teplejší, přistinné stanoviště, nejlépe s písčitohumozní půdou a dostatkem vláhy, na zimu pak příkrýku spodku rostliny. Svým vzhledem jsou arálle vhodné zejména k moderní architektuře.

Seznam použité literatury k náhledu na úvodní panelu, lektor a odborná spolupráce Ing. Pavel Klevcov, Ing. Miroslav Kunt Ph.D a kolektiv.

SAZANÍK KVĚTNATÝ (CALYCANthus FLORIDUS)

Čeleď: Sazaníkovité (Calycanthaceae)
Řád: Vavřinotvaré (Laurales)

SAZANÍK KVĚTNATÝ
detail květu
Arboretum Žampach

SAZANÍK KVĚTNATÝ
Arboretum Žampach

KALOPANAX PESTRÝ (KALOPANAX PICTUS, SEPTEMLOBUS)

Čeleď: Aralkovité (Araliaceae)
Řád: Dřinotvaré (Cornales)

KALOPANAX PESTRÝ
Arboretum Žampach

Kalopanax pestrý (*Kalopanax pictus, septemlobus*) je jedním druhem tohoto rodu náležejícím do čeledi aralkovitých. Pochází z oblasti Číny, Mandžuská, Koree, Japonska. Je to opadavý strom 6 - 15 (v do movině až 30) m vysoký s tlustými trnitými větvemi i letorosty, spoře rozvětvený a u nás ojediněle pěstovaný.

Listy má dlani 5 - 7 laločnaté až 35 cm průměru, s dlouhými řapíky (8 - 50 cm).

Květy bílé vytvářejí smáckle laty 20 - 50 cm široké, plody černé kulovité peckovice cca 0,4 cm v průměru. Nás stromek byl dovezen (ve výšce cca 15 cm) v roce 1992 z arboreta Kostelec nad Černými Lesy.

V parcích arboreta Žampach je možné si prohlédnout kromě základního druhu také jeho varietu '**Maximowiczii**' mimofádně velkými, hluboce členitými, z rubu chlupatými listy.

Kalopanax má rád živné, vlhké půdy, snáší značný zástin.

KALOPANAX PESTRÝ 'Maximowiczii'

KALOPANAX PESTRÝ - květenství

KALOPANAX PESTRÝ
detail kmínku

Rejstřík stanovišť poznavacího okruhu
dle českých názvů

botanický rod	vládce názvu rodu	čís. stanoviště
AMBROŇ	Liquidambar	14
ARÁLIE	ARALIA	10
BĚLAS	CHIONANTHUS	14
BLAHOČET	ARACARIA	9
BOROVICE	PINUS	6
BOROVICE	PINUS	12
BŘESTOVEC	CELTIS	11
BŘÍZA	BETULA	7
BŘÍZA	BETULA	13
BUK	FAGUS	14
CEDR	CEDRUS	8
CESMINA	ILEX	9
CYPRÍSOVITÉ	CUPRESSACEAE	2
DAVIDIE	DAVIDIA	7
DEKAISNEA	DECAISNEA	4
DOUGLASKA	PSEUDOTUGA	12
DŘEZOVEC	OLEDTISIA	11
DUB	QUERCUS	13
GUMOJILM	EUCOMMIA	14
HABR	CARPINUS	4
HABROVEC	Ostrya	4
HALEZIE	HALESIA	7
HLAVOTIS	CEPHALOTAXUS	8
HLOH	CRATECUS	15
HLOSINA	Elaeagnus	9
HROZNOVEC	EXOCHORDA	10
IDEŠIE	IDESIA	14
JASAN	FRAXINUS	7
JASMIN	JASMINUM	9
JAVOR	ACER	5
JAVORY OKRASNÉ	ACER	2
JEDLE	ABIES	12
JEDLOVEC	TSUGA	9
JERLÍN	SOPHORA	11
JEŘÁB	SORBUS	11
JILM	ULMUS	6
JINAN	GINKGO	5
JIROVEC	AESCOLUS	4
KALOPANAX	KALOPANAX	10
KĀSTANOVNIK	CASTANEA	4
KATALPA	CATALPA	11
KDOULON	PSEUDOCYDONIA	11
KLOKÓC	STAPHYLEA	15
KOMULE	Buddleja	14
KORKOVNIK	PHELLODENDRON	4
KRAŠNOPLODKA	CALCICARA	9
KRYPTOMERIE	CRYPTOMERIA	9
KŘEHOVĚTEC	CLADRATIS	1
KŘÍDLATEC	PTELEA	1